

DOSSIER D'ACTIVITATS DE LLENGUA CATALANA

(99 exercicis)

Nom de l'alumne/a: _____

Professora: Sara Marugan Oliva

Matèria: Llengua catalana

LA SÍL·LABA TÒNICA

1. Indica la síl·laba tònica d'aquestes paraules:

menjador	felicitat	cal·ligrafia	eina
cadira	ràpidament	veïna	atmosfera
caputxa	goma	examen	estudio

SEPARACIÓ DE SÍL·LABES

2. Separa les paraules següents:

dutxa	amigues	pissarra
callar	paquet	carretera
tassa	companya	cabanya
patge	paller	pel·lícula
trepitjar	queixal	caixa
óssos	coixí	Pasqua
carregar	motlle	teatre

3. Separa en síl·labes cada mot i identifica'n la síl·laba tònica:

barra	inestable	fetge	mútua
mitja	xemeneia	nul·la	cuina
tretze	empaita	canyella	fitxa
mosquit	bossa	malestar	ambigüitat

ELS DÍGRAFS

4. Encercla els dígrafs d'aquestes paraules:

barret	puny	sivella
biquini	mànigues	pissarra
teixit	til·la	medul·la
bossa	guerra	tirabuixons
estrènyer	oïda	canya

ELS DIFTONGS

5. Indica els diftongs d'aquests mots, després classifica'ls segons siguin diftong creixent o diftong decreixent.

Retaule, quatre, esportiu, reina, paraigua, veure, pingüí, arquitectura, boira, aquarel·la, família i suar.

Diftong creixent	Diftong decreixent

6. Classifica els mots següents segons el diftong sigui creixent o decreixent:

Mouen, feina, fruita, caure, enlaire, treure, boina, diuen, llauna, pou, freqüent, Pasqua, roure, remei, quantitat, bou, duu, nau, palau, qüestió, cuina i lingüística.

Diftong creixent	Diftong decreixent

CLASSIFICACIÓ EN AGUDES, PLANES I ESDRÚIXOLES

7. Classifica els mots en aguts, plans i esdrúixols i subratlla la síl·laba tònica dels mots següents:

Travessia, renyar, providència, pòmul, cerimònia, trompa, vitalitat, ametller, esdrúixol, allargat, correcte, majúscula, informe, imprès, manyoc, pronúncia, quilòmetre, arròs, zoològic, fàbrica, abric, lliçó, tonyina, paquet, llibre, clínica, tortuga, pàgina, sucre, balcó, música, plaça, forner, àguila, elefant i bolígraf.

Mots aguts	Mots plans	Mots esdrúixols

8. Accentua i separa per síl·labes els mots següents. Després classifica els mots segons siguin paraules agudes, planes o esdrúixoles.

ginesta	intim	tramvia
camio	platan	pesol
carrec	cervell	sessio
apendix	bulgar	ciclista
orfena	gravar	gamarus
opinio	coneixer	bustia
aigua	taula	endoll

Agudes	Planes	Esdrúixoles

L'ACCENTUACIÓ

9. Recordes com s'accentuen les vocals en català? Marca sobre de les vocals quina mena d'accent poden portar les vocals (accent obert i/o accent tancat)

a e i o u

10. Accentua, quan calgui, les següents paraules:

album	difícil	padri	Ramon
clatell	sessio	exode	pantalons
cafe	autobus	violi	examens
pesol	endoll	ciclista	termometre
centim	guardia	pel·licula	antidot

11. Fes el mateix amb les paraules següents:

precis	ningu	fisic	Monica
pel·licula	princep	submari	quimica
tomaquet	coixi	dofi	massis
precios	pais	Amelia	macedonia
matematiques	mexica	avia	cosi

12. Explica per què no s'accentuen aquestes paraules:

carrer

parlarem

porta

febrer

pinyol

13. Posa l'accent a les paraules següents (totes duen accent):

etcetera	diguem	macrame	ereu	materia	camio
enten	promes	precios	excursió	cronica	rao
esten	memoria	saltare	tinguerem	funcio	pero
ingres	compren	pages	fessiu	esglesia	cafe
pesol	creixer	etica	correr	descripció	aixo

14. Accentua la o tònica dels mots següents i digues per què porten accent:

historia

Oscar

resso

camio

estomac

L'ACCENT DIACRÍTIC**15. Tria el mot adequat dels que hi ha entre parèntesis i explica quina diferència hi ha entre el diacrític que porta l'accent i el que no en porta.**

- La Mireia (és, es) més alta que la Laia.
- Tinc una ferida a la (mà, ma).
- Aquest hivern fa (mòlt, molt) de fred.
- Els bolets que hem agafat (són, son) ben rodons.
- El meu pare ja (té, te) un (pèl, pel) blanc a la barba
- La professora de llengua sempre (dóna, dona) prou temps per fer els exàmens.

16. Escriu una oració amb cada parella de mots (una oració on hi hagi la diferència dels dos mots diacrítics).

sé – se

sòl – sol

ús – us

món – mon

bé – be

nét – net

FORMACIÓ DE PLURALS

17. Fes el plural de les formes que tens a continuació:

consumé:

nas:

mà:

menú:

carbó:

text:

despatx:

índex:

hèlix:

desig:

18. Escriu el plural d'aquests mots:

gramàtica:

enveja:

plaça:

formiga:

aigua:

pluja:

vaca:

recança:

obliqua:

raig:

19. Escriu el plural dels mots següents:

comerç:

llaç:

peix:

context:

mareig:

greix:

gimnàs:

passeig:

dibuix:

disc:

curs:

boig:

FORMACIÓ FEMENINA DE MOTS MASCULINS

20. Escriu la forma femenina del mots que tens tot seguit:

avi:	psicòleg:
drapaire:	cantant:
alcalde:	comte:
metge:	príncep:
cavall:	emperador:

CATEGORIES GRAMATICALS

21. Ordena els següents mots segons siguin categories gramaticals variables o invariables. Tot seguit defineix què és una categoria gramatical variable i una categoria gramatical invariable.

Article, adverbi, preposició, nom, adjectiu, verb, interjecció, pronom i conjunció.

Categories gramaticals variables	Categories gramaticals invariables

22. Identifica en el fragment següent el verbs, articles, preposicions i pronoms que trobis.

El got es va tornar a moure. Matilda va empènyer encara amb més força amb els ulls. I llavors, molt a poc a poc, tan a poc a poc que amb prou feines es veia, el got va començar a fer-se enrere, cada vegada més enrere, fins que es gronxava només damunt la vora del cul. En aquest punt va tentinejar alguns segons, abans de finalment tombar-se i abocar-se damunt la taula. L'aigua i el tritó, encara giravoltant, van anar a esquitxar l'enorme pitrera de la senyoreta Trunchbull.

Roald Dalh, *Matilda* (fragment adaptat)

Verbs	Articles	Preposicions	Pronoms

ELS ADJECTIUS

23. Descriu tres coses que et diferencien de quan tenies set anys i escriu-les en una mateixa oració. Per fer-ho cal que utilitzis adjectius positius, comparatius i superlatius.

24. Completa la taula següent:

Masculí singular	Femení singular	Masculí plural	Femení plural
bonic			
groc			
llarg			
boig			
flonjo			
blau			
buit			
tranquil			

L'ARTICLE

25. Completa les següents frases amb l'article adequat (el / l' / la / els / les / un / una / uns / unes).

- _____ afores de Barcelona són altres nuclis urbans, però en general no són tan grans.
- A vegades, el fet de tenir molts diners pot ser _____ avantatge per comprar coses cares.
- En Pere, el fill del veí, va néixer amb _____ síndrome de Down.
- Feien crits i trons, tot plegat _____ remor eixordadora.
- _____ clímax és la figura retòrica que consisteix a augmentar la força i la intensitat del discurs mitjançant una gradació ascendent.
- Ahir vaig anar al banc i vaig veure que tenia _____ compte corrent sota mínims.
- M'agrada molt anar a dinar a ca l'àvia perquè fa _____ postres boníssimes.
- Martí, em pots passar _____ regle per poder fer línies rectes?
- Quan dorm té _____ son molt profund que res el fa despertar.
- _____ llum del menjador s'ha espatllat i he de posar-hi una bombeta nova.
- En treure'm el carnet de conduir vaig aprendre que _____ senyals són un codi lingüístic. _
- Vaig marxar de casa i vaig tancar bé _____ clau de pas.
- Quan començo a córrer _____ pols se'm dispara.
- Fa una setmana que no netejo la casa i _____ pols em fa esternudar.
- Tinc _____ costum d'anar a córrer amb una samarreta vermella.

16. No m'agrada menjar _____ llegums que prepara la meva mare.
17. Va sortir més ràpid que jo i, per tant tenia _____ avantatge important.
18. Hi ha _____ olor que no suport: la de peix fregit. __
19. Ramon, si us plau, que em pots apropar _____ pebre?
20. He d'anar al dentista perquè tinc _____ dent amb càries.

ELS DETERMINANTS

26. Digues la diferència que hi ha entre els tres determinants marcats en negreta:

La rosa del Petit Príncep no era **una** rosa qualsevol sinó la **seva** rosa.

27. Digues quina classificació tenen els següents determinants en les oracions següents. (Recorda que tenim els articles definits, els demostratius, els possessius, els numerals, els quantitius, els indefinits i els interrogatius).

1. L'Anna va sortir diumenge a la tarda amb alguns dels seus amics.
2. Quan tingui prou estalvis em compraré una casa amb jardí.
3. El botiguer va vendre'm vint-i-tres llapis de color vermell.
4. Els teus amics són de la colla sardanística.
5. A quina hora et va bé que passi demà a recollir-te?
6. Aquesta finestra no tanca bé i per tant passem fred a classe.
7. Hi ha certa desconfiança a classe quan parlem de la crisi econòmica.
8. En Pere va dir-li a na Margalida que es volia casar amb ella.
9. Des que hem començat el curs hem fet diverses sortides amb els professors.
10. Al mercat vaig trobar dues dotzenes d'ous de pagès força bé de preu.

LA DIÈRESI

28. Posa dièresi als mots que n'hagin de portar:

quasi	frequent	quatre
aigues	llengua	paraigues
obliquitat	Suïssa	oida
reull	peuc	joia
traduir	seduit	influint

Explica breument per quin motiu hem de posar dièresi:

29. Posa dièresi i accentua, quan calgui, les següents paraules:

album	difícil	padri	Ramon
clatell	sessio	exode	pantalons
cafe	autobus	violi	examens
pesol	endoll	ciclista	termometre
centim	guardia	pel·licula	dofi
quasi	aigues	frequent	quatre
obliquitat	Suissa	oida	paraigues
traduir	peuc	joia	aiguera
exiguitat	Lluis	ateisme	cloissa
amoinis	heroicitat	raim	conduiria

ORTOGRAFIA

30. Canvia el nombre dels mots següents:

barreja:	platja:	forja:
enveges:	boges:	petges:
granja:	mitja:	roja:

31. Completa aquests mots amb b o v:

a__orrrir	es__orrrar	__olet
to__allola	__adall	cal__a
trè__ol	almí__ar	am__ició
sa__a	con__eni	fa__a

32. Fes el mateix amb els mots següents:

em__olic	can__iar	en__às
con__i__ència	per__iure	esde__eniment
ri__era	cli__ella	__esés
__olgués	__ent	pa__elló
a__ancés	cal__	casca__ell

33. Omple els buits que faltin amb *b* o *v* de les paraules següents:

en__à	bla__ós
pro__ar	__espre
am__ició	tom__a
llo__ató	no__lesa
mo__le	mar__re
tram__ia	em__arcar
plo__ia	ama__le
re__ré	cam__ra

34. Completa amb *b* o *v* segons les regles d'ortografia.

__asc	__erruga	__iga	cor__
can__i	a__ortar	casca__ell	ca__alcar
sa__a	ad__ocat	almí__ar	a__orrir
endí__ia	espa__ilar	ga__ardina	trè__ol

35. Fes el mateix amb el fragment següent:

I, aleshores, es __an tro__ar en el nucli d'una explosió nuclear inexistent, __an sentir com un cop de __ent sòlid que els esta__ornís, la __ufetada d'una ona expansi__a sense foc ni fum ni runa ni metralla. Per un instant, dins la co__a, es __a fer el __uit, i Colburn i el Brabham __an perdre consciència que tot era mentida: no hi ha__ia tresor, ni miralls, ni deessa. Només una co__a __uida, humida i plena de ratpenats.

Andreu Martín, *El cau dels mil dimonis*

36. Completa els mots següents amb *t* o *d*:

pare__	paren__	bru__
fre__	dividen__	sovin__
actitu__	malal__	cen__
su__	amun__	suman__ (no el gerundi)

37. Omple els buits amb *c* o *g*:

càsti__	pròfu__
ven__	demago__
biòle__	càrre__
fàsti__	màne__
buldo__	bado__

38. Completa els mots següents amb h, quan calgui:

__unitat	__os	__estalvi
__emicicle	__Elisabet	__otel
__orxata	__am	__ermita
__ou	__ivern	__abitar
__èrnia	__orfe	__egemonia

39. Escriu el contrari de cadascun d'aquests mots.

legítim:

lícit:

lògic:

limitat:

legal:

40. Completa aquests mots amb / o /-/:

este__a	pe__ícula	pusi__ànime	libè__ula
a__iteració	conste__ació	co__aborar	para__e__a
Composte__a	Brusse__es	Ade__a	e__aboració

41. Col·loca l'article, apostrofat o no segons que calgui, davant dels noms següents:

__italiana	__inflor	__aigua
__industrial	__anormalitat	__hospital
__hipertensió	__ena	__Úrsula
__immigrant	__estranger	__il·lustració
__hiena	__hoquei	__illa
__iode	__inspecció	__ungla

Sabries explicar la norma d'apostrofació en català?

En català s'apostrofa sempre excepte _____

42. Omple els buits amb la grafia de la essa (s, ss, sc, c, ç o z) que correspongui:

abra__ades	__ero	vo__altres
con__ervar	fa__is	quin__e
cami__es	__urten	defen__ar
fo__in	pot__er	co__es
co__ir	il·lu__ió	po__ar
paí__	__inc	__igrons
sabe__is	set__e	di__tricte

43. Omple els espais en buits dels mots d'aquestes oracions amb les grafies de la essa (s, ss, ç o z) que calgui:

cap__a	pa__eig	ligna__i	ta__a	pòli__a	Andalu__ia
trape__i	esmor__ar	capa__os	Sarago__a	divi__ió	co__es
ma__a	ma__ia	cau__a	pu__a	arri__ar	pa__os
Ro__a	ro__a	ro__a	__egüent	tret__e	nu__os
na__os	ba__a	__oci	posti__a	pi__ina	__ebra
enfon__ar	__ivella	ca__ella	__opar	parà__it	don__ella

44. Escriu el mot que correspon a cada abreviatura:

cat.	núm.	av.	aC
c/ /c.	cast.	etc.	dl.
h.	màx.	p. ex.	dj.
cia.	p. / pàg.	set.	aprox.

45. Completa els mots següents amb b, c, d o g:

flui__	Conra__	ven__	gratitu__
xàfe__	sor__	càsti__	tom__
biòle__	ma__	màne__	clu__

46. Completa el mots següents amb j, g, x, ig o ix:

__uvenil	__inès	__àfec
fa__ (arbre)	fre__ir	pi__ama
__implet	in__ecció	madu__a

47. Completa els mots següents amb g o j:

ven__ar	a__itació	__eni
a__uda (verb)	__elosia	fastigue__ar
__oia	en__iny	exa__eració
pit__or	corat__e	enve__a

LA SINONÍMIA**48. Escriu un sinònim per a cada grup de mots en cursiva, adequat al context:**

La mesura de l'Ajuntament de *regar* amb aspersors la platja durant la nit ha donat els primers *resultats*. Segons l'*alcalde*, en una setmana *han posat fi* a les *concentracions* nocturnes de joves a la platja. Aquest *mètode* dissuasiu està pensat per *evitar* que cada matí aparegui al *costat* del mar o per la zona de banyistes tot *tipus* d'ampolles, envasos i altres *deixalles* que hi *deixaven* grups de persones que *organitzaven* les seves *festes* particulars fins a altes hores de la matinada.

regar:

resultats:

alcalde:

han posat fi:

concentracions:

mètode:

evitar:

costat:

tipus:

deixalles:

deixaven:

organitzaven:

festes:

ELS CONNECTORS TEXTUALS**49. Llegeix el conte següent i fes les activitats que s'indiquen a continuació:****La llàntia meravellosa**

Feia una setmana que havia trobat la llàntia mig enterrada en un racó del seu jardí. No l'havia netejat, ni molt menys l'havia fregat. No volia fer el ridícul. Va dedicar tota la setmana a investigar sobre els genis. Ara sabia que només concedeixen un desig i que se'ls ha de tractar amb molta educació perquè són molt malcarats. Ho tenia clar: el seu desig seria que volia deu desitjos. Després en demanaria nou, i el desè seria tenir deu desitjos més! I va fregar la llàntia. No va trigar gaire a veure'n sortir un fum blanquinós que es va materialitzar en un homenet d'aspecte oriental.

- Bon dia tingui, amo! Li puc concedir un desig!- va dir.

- Bon dia tinguis, geni! El meu desig és que...

El geni no el va deixar acabar i es va tornar a ficar a la llàntia per passar un dia inoblidable!

Daniel Boada, *Avui*, 19-8-2006 (fragment adaptat)

- a. Indica el plantejament, el nus i el desenllaç.
- b. Substitueix les formes del passat perifràstic d'indicatiu per les equivalents en passat simple.
- c. Encercla els connectors de temps que apareixen en el text.
- d. Escriu un altre desenllaç, al teu gust.

50. Omple els buits amb els connectors adients:

Els diversos moviments reivindicatius de les dones han estat [marcador d'èmfasi], del tot justificats i ben legítims pel fet que la història ha bastit unes societats configurades sobre principis de desigualtat, desequilibri i jerarquia. La desigualtat entre els gèneres n'era, [introducció de síntesi], un dels pilars. Això feia i fa de la igualtat un objectiu ben clar a assolir [relacionant contrastiu adversatiu], la igualtat mai no l'hem de confondre amb la uniformitat o la identitat; [relacionant contrastiu contrapositiu], una igualtat aconseguida ha de voler dir, [marcador d'èmfasi], una diversitat reconeguda, respectada i enriquidora. [marcador de síntesi], som iguals i en la igualtat som diferents!

Sebastià Serrano: *L'instint de la seducció*

SINTAXI

51. Com bé saps, el sintagma nominal pot desenvolupar moltes funcions sintàctiques dins d'una oració. Per començar, pot fer de subjecte o de complement directe d'un verb; i, si va precedit per una preposició, també pot tenir les funcions d'altres complements del verb, o bé fer de complement d'un altre nom, de l'adjectiu i, fins i tot, de l'adverbi. Dit això, fes sis frases on sigui cadascuna d'aquestes funcions.

- Subjecte:

- Complement directe:

- Complement circumstancial:

- Complement d'un altre nom:

- Complement d'un adjectiu:

- Complement d'un adverbi:

52. Digues si els complements en negreta de les frases següents són circumstancials o preposicionals (CRV):

1. Nena, camina **per la vorera!**
2. Senyor Ramon, li truquen **de Manacor.**
3. Ha optat **per no anar de viatge.**
4. Arribaran **d'aquí un mes.**
5. Confia plenament **en la teva sinceritat.**
6. Aquest cap de setmana pensa **en mi** per anar de viatge.
7. Han contribuït amb entusiasme **a organitzar la festa major.**
8. No s'avé gens **amb el seu germà:** sempre es barallen.
9. El feia anar **de corcoll.**
10. Em **penedeixo de** no haver estudiat més en els anteriors exàmens.

53. Completa la idea expressada en cadascuna d'aquestes oracions amb les estructures que s'indiquen a sota:**a. Sempre ha confiat en la seva bona sort.**

(preposició + infinitiu) →

(conjunció *que* + oració) →**b. Aneu alerta amb els talls que us poden fer els vidres.**

(preposició + infinitiu) →

(conjunció *que* + oració) →**54. Respon breument a cadascuna d'aquestes preguntes:**

- Explica què entens per una oració coordinada i posa'n exemples
- Explica què entens per una oració juxtaposada i posa'n exemples.
- Explica què entens per una oració subordinada i posa'n exemples.

55. Canvia les oracions subordinades per l'element gramatical indicat entre parèntesis:

- a. Tenia la mania exasperant de voler **que tot estigués perfecte**. (substantiu)
- b. No sé què dir-te: fes-ho **com et sembli millor**. (adverbi)
- c. Serà difícil **que puguem arribar a un acord amb els propietaris del pis**. (substantiu)
- d. El mòbil **que acabo de comprar** ja no funciona. (adjectiu)
- e. No és bon senyal **que arribi tan tard**. (substantiu)
- f. La notícia sobre aquella nena **que ha desaparegut** obre tot els informatius. (adjectiu)
- g. **En arribar al peu del funicular**, van veure la bandera. (adverbi)

56. Destria l'oració principal i la subordinada d'aquestes oracions compostes. Després, indica el nexa d'enllaç que les uneixi i digues de quin tipus de subordinada es tracta.

- a. Quan està enfadada, no se li pot dir res.
- b. La majoria dels rovellons que hem collit estan corcats.
- c. Agafar-te les coses tan a la valenta no et farà cap bé.
- d. Si no vols estudiar no aprendràs pas res.
- e. Li va assegurar que acabaria la feina al més aviat possible.
- f. Anirem a la platja quan arribarà el bon temps.
- g. Esbufegava així que corria una mica.
- h. Aquella noia que et vaig presentar és campiona olímpica de marxa atlètica.
- i. Estava segura que apreciaries el nostre regal.
- j. No sé pas de què et queixes!

FONÈTICA

57. Posa cinc exemples de cada grup (pots incloure monosíl·labs) que siguin paraules que no duguin accent gràfic:

E oberta	E tancada	O oberta	O tancada

58. Indica el mot intrús i explica el per què.

xinxeta, paeta, maeta, seeta, bombeta

troba, tova, prova, nova, cova

59. Escriu, en cada cas, un mot de la mateixa família que tingui la vocal neutra en posició tònica:

gelera:

banyera:

nasal:

petard:

assenyat:

ocellet:

60. Omple els buits amb la grafia ortogràfica i el símbol fonètic que hi manca. Després, escriu un mot de la mateixa família en què la vocal que hi falti sigui tònica.

Ex. verdós → verd

1. fust__ria →

2. f__rreter →

3. cost__rut →

4. at__rrar →

5. r__tolí →

6. cir__reta →

7. t__par →

8. s__ltar →

LA VOCAL A/E

61. Completa aquest text i omple'n els buits amb a o e:

L'__nd__mà a tres quarts de set, l'Àlicia es p__ss__jav__ n__rviosa d'un cantó a l'altr__ de la sev__ h__bit__ció. De tant en tant s'__turav__ d__vant del gran mirall que hi havi__ a la p__ret, just a tocar de la port__ d'__ntrad__, i s'__ss__gurava que tot __stav__ en ordr__: que la brus__ de sed__ t__ni__ el c__ient p__rfecte, que l'__scot er__ just el que c__li__, que les mitg__s s'__v__ni__n bé amb l__s s__bat__s, i les __rr__cad__s amb el coll__ret, que el m__quillatg__ dels ulls r__ss__ltav__ al màxim les sev__s ninet__s fosqu__s sens__ sobr__p__ssar ni un bri el punt del bon gust.

Mercè Canela, *El rastre de les bombolles*

LA VOCAL O/U

62. Escriu la vocal àtona (o/u) que hi manca en els mots següents:

ambig__	d__lçor	t__ssia	m__ntanya
caca__	f__mejar	c__sim	esc__pir
ingen__	__llera	c__ll (verb)	el__cució
pl__ma	t__rmell	b__fetada	t__rró

63. Completa aquests mots amb o o u:

abs__rbir	__lfacte	bra__s	corr__
s__bornar	ress__nar	m'aixec__	s__spirs
esc__rcoll	incred__litat	R__mania	av__rrir-se
capít__l	c__nvuls	sent__	t__rment

LA VOCAL A/E EN LES FORMES VERBALS

64. Continua cada sèrie de verbs en el temps indicat. (La primera persona només l'has de completar).

- a. *néixer*, en futur: n__ixeré,
- b. *treure*, en condicional: tr__uria, ...
- c. *saber*, en imperfet: s__bia, ...
- d. *jeure*, en futur: j__uré, ...

65. Escriu amb a o e les formes verbals següents (recorda que els verbs *jeure*, *néixer*, *treure*, *fer* i els seus derivats porten *a* en les formes en què l'arrel és àtona):

a) j__ureu	c) n__ixo	e) n__ixeren
b) j__uria	d) tr__uré	f) tr__ient

LA VOCAL O/U EN LES FORMES VERBALS

66. Completa les formes verbals següents amb o o u. Després, tria'n tres i escriu una oració amb cada verb.

v__lia	pr__vem	ins__ltar
p__gui	f__rmen	p__sarem
tr__baré	m__ltaré	x__paria
pl__raven	f__rçaries	t__ssia
p__rti	c__rrien	esc__pia
j__raves	m__ldria	j__gar
ol__rava	p__ntuava	j__tjaven
v__lguin	m__llaria	c__so

XIFRES

67. Escriu les següents xifres en lletres:

a) 29:	f) 28:
b) 22a:	j) 45:
c) 5è:	h) 77:
d) 2n:	i) 207:
e) 1/3:	j) 1.003:

GENTILICIS

68. Forma, amb els sufixos següents, els gentilicis corresponents als topònims de sota:

-à/ana	-ès/esa	-enc/enca	-í/ina
a) Aragó	d) Selva	g) Tortosa	
b) Blanes	e) Vilafranca	h) Gandesa	
c) Eivissa	f) Valls	i) Ripoll	

EXPRESSIONS COL·LOQUIALS INCORRECTES

69. Canvia les següents frases col·loquials errònies en frases correctes:

1. *em fa pal:*
2. *ja et val:*
3. *menys mal:*
4. *és xungo:*
5. *que val:*
6. *a tope:*
7. *amb rintitín:*
8. *més et val:*
9. *em fa tall:*
10. *en un plis plas:*

FRASES FETES

70. Explica el significat de les frases fetes següents relacionades amb el mot *mà*:

- a. Parar la mà:
- b. Anar-se'n amb les mans plenes:
- c. Fer-se mans i mànigues:
- d. Escapar-se de les mans:
- e. Tenir les mans lligades:
- f. Arribar a les mans:
- g. Posar la mà al foc:
- h. Parlar amb el cor a la mà:
- i. Parlar amb les mans:
- j. Tenir mà esquerra:

PRONOMS

71. Encercla els determinants i pronoms personals, possessius i demostratius del text següent i, després, classifica'ls:

Senyor metge,

No s'estranyi que li expliqui per escrit el que em passa. No s'estranyi que firmi aquesta carta amb un nom que no és el meu. Potser si rumia amb calma endevinarà qui sóc, però jo, si és que el meu mal no té cura, més m'estimaria que no ho endevinés. Si ho endevina, jo, davant de la gent, sempre ho negaré –perquè, entre nosaltres, si vostè ho endevina, aviat ho sabrà tothom. Si el meu mal no té remei, contesti'm també per escrit. Farà el favor de deixar la carta en un forat que hi ha a la soca de l'olivera del camí que va a la masia de la seva filla gran. D'això que li explicaré ara, del meu mal, no n'he parlat amb ningú: vostè serà la primera persona que sabrà els meus neguits. Tot va començar amb la mort del meu marit dalt d'aquella figuera tan alta com s'havia enfilat.

MERCÈ RODOREDA, «Una carta», dins *La meva Cristina i altres contes* (fragment adaptat).

Pronoms personals	Pronoms possessius	Pronoms demostratius

FORMACIÓ DE MOTS: ELS PREFIXOS

72. Escriu els verbs formats amb el prefix en- i la seva variant em- que corresponguin a les definicions següents:

- a. Cobrir-se el cel de núvols:
- b. Posar-se malalt:
- c. Mirar-se en un mirall:
- d. Posar-se a taula per menjar:
- e. Desvetllar la curiositat d'algú:
- f. Posar-se trist:
- g. Posar-se pàl·lid:
- h. Fer-se petit:

FORMACIÓ DE MOTS: DERIVACIÓ

73. Escriu dos derivats de cada una d'aquestes paraules:

- esport:
- suc:
- rosa:
- brut:
- bosc:
- cavall:
- fosc:
- taula:

74. Identifica el lexema i els morfemes derivatius d'aquestes formes verbals.

Ex. arrossegava: arrosseg + a + va + Ø (*Lexema o arrel + vocal temàtica + temps verbal + morfema derivatiu persona gramatical*)

1. separaren:	6. construiré:
2. llegeixes:	7. escolta:
3. donaria:	8. miraven:
4. buscarem:	9. recollíeu:
5. dividirà:	10. arrossegaven:

75. Escriu un derivat dels mots següents, de manera que *p* alterni amb *b*, i *u* amb *v*:

llop:	viure:
arxiu:	rep:
clau:	esclau:
neu:	cap (verb):
blau:	sap:

76. Completa aquestes parelles amb la paraula que hi falta:

primitiu	derivat	primitiu	derivat
_____	capritxós	cartutx	_____
estoig	_____	_____	marejar-se
roig	_____	enuig	_____
_____	esquitxat	_____	escabetxat

FORMACIÓ DE MOTS: ELS MOTS COMPOSTOS

77. Quan duen guionet els mots compostos? Posa'n tres exemples.

78. Com bé saps, la composició consisteix a unir dos mots, que per separat tenen sentit propi, per crear-ne un de nou amb un significat únic i diferent. Formula les següents paraules que continguin:

Substantiu + substantiu = substantiu

Substantiu + adjectiu = adjectiu

Substantiu + verb = verb

Verb + substantiu = substantiu

Adjectiu + substantiu = substantiu

Adjectiu + adjectiu = adjectiu

79. Uneix cada verb amb el substantiu corresponent i obtindràs catorze mots compostos referits a objectes diversos:

Trenca, escura, para, mata, passa, lleva, obre, porta

a) _____muntanyes

b) _____neu

c) _____brisa

d) _____closques

e) _____dents

f) _____caigudes

g) _____nous

h) _____xocs

i) _____puré

j) _____taps

k) _____mosques

l) _____sol

m) _____llaunes

n) _____monedes

MOTS HOMÒFONS

80. Escriu cinc frases on es vegin ben clarament les diferències dels mots homòfons següents: vuit – buit; vaca – baca; vell – bell; veure – beure; bena – vena

Nota: Pots fer dues frases diferents de cada mot o bé pots escriure una frase amb la diferència dels dos mots homòfons.

VERBS

81. Classifica els verbs de les oracions següents segons la conjugació i apunta'ls a part:

1. Ensucra les figues i guarda-les a la nevera.
2. En Joan bat els ous amb moltes ganes.
3. Voldria que em resumissis el que heu fet.
4. Creus que plourà quan anem d'excursió?
5. Porteu-nos l'armari demà a la tarda.
6. Escolta la ràdio, que s'hi diuen coses molt interessants.
7. Aniria bé que parlessis amb el teu mestre si ho vols resoldre.

82. Conjuga el temps verbal que se't demana a continuació (amb el verb parlar de la primera conjugació).

Pretèrit plusquamperfet d'indicatiu

Jo
Tu
Ell/a
Nosaltres
Vosaltres
Els/es

Pretèrit perfet simple d'indicatiu

Jo
Tu
Ell/a
Nosaltres
Vosaltres
Els/es

**Imperfet d'indicatiu
perfet**

Jo
Tu
Ell/a
Nosaltres
Vosaltres
Ells/es

Passat perifràstic d'indicatiu o pretèrit

Jo
Tu
Ell/a
Nosaltres
Vosaltres
Ells/es

83. Conjuga l'imperfet d'indicatiu dels verbs estudiar i deixar (primera conjugació).**Imperfet d'indicatiu d'estudiar**

Jo
Tu
Ell/a
Nosaltres
Vosaltres
Ells/es

Imperfet d'indicatiu de deixar

Jo
Tu
Ell/a
Nosaltres
Vosaltres
Ells/es

84. Conjuga el verb xiular (primera conjugació) en les següents formes verbals:**Pretèrit imperfect d'indicatiu
d'indicatiu**

Jo
Tu
Ell/a
Nosaltres
Vosaltres
Ells/es

Pretèrit plusquamperfet

Jo
Tu
Ell/a
Nosaltres
Vosaltres
Ells/es

Condicional d'indicatiu

Jo
Tu
Ell/a
Nosaltres
Vosaltres
Ells/es

Condicional perfet (o compost) d'indicatiu

Jo
Tu
Ell/a
Nosaltres
Vosaltres
Ells/es

85. Conjuga el present d'indicatiu del verb conèixer i del verb complaure.

Present d'indicatiu conèixer

Jo
 Tu
 Ell/a
 Nosaltres
 Vosaltres
 Ells/es

Present d'indicatiu de complaure

Jo
 Tu
 Ell/a
 Nosaltres
 Vosaltres
 Ells/es

86. Conjuga el futur compost dels verb *ser* i *cosir*.

Jo	_____	Jo	_____
Tu	_____	Tu	_____
Ell/a	_____	Ell/a	_____
Nosaltres	_____	Nosaltres	_____
Vosaltres	_____	Vosaltres	_____
Ells/es	_____	Ells/es	_____

87. Completa la taula:

avui	ahir	demà
cullo		
busco		
escupo		
puc		
cuso		
vull		
toco		

88. Completa amb les formes verbals adequades. Tingues en compte que totes presenten velarització.

1. Els he ben espantat, no crec que _____ (aparèixer) mai més.
2. Si vosaltres _____ (voler) més coixins no us en podríem donar cap.
3. Us han dit ben clar que no us _____ (moure) de lloc!
4. Fins que no _____ (caure) no pararàs quieta.
5. Com vols que es _____ (coure) els espinacs tan ràpidament?
6. Tu, no _____ (seure) al banc, que està acabat de pintar.
7. Si la notícia no _____ (valer) res, no la voldríeu llegir.

8. Si haguessis arribat abans, encara _____ (beure) cava.
9. Si el tren _____ (venir) amb retard, encara el podríem agafar.
10. Si _____ (conèixer) millor al teu germà, sabries que mai et faria mal.

89. Escriu els gerundis dels verbs següents:

1. saber:	6. plaure:
2. admetre:	7. deure:
3. poder:	8. coure:
4. transcórrer:	9. complaure:
5. ofendre:	10. trametre:

90. Escriu els participis dels verbs següents:

1. valer:	6. omplir:
2. creure:	7. establir:
3. debatre:	8. imprimir:
4. respondre:	9. escriure:
5. cloure:	10. aprendre:

91. Escriu cinc frases on hi hagi una perífrasi (d'infinitiu, gerundi o participi) que expressin les idees d'obligació, d'inici d'una acció, de temporalitat, de continuïtat i de conseqüència.

1. perífrasi d'obligació:
2. perífrasi d'inici d'acció:
3. perífrasi de temps:
4. perífrasi de continuïtat:
5. perífrasi de conseqüència:

LÈXIC

92. Completa les frases amb els mots corresponents (són noms i adjectius que es refereixen a la manera de ser de les persones).

Abúlic, adulator, amable, assenyat, brètol, brut, comprensiu, antipàtic, esnob, intransigent, servil, sorrut, valent

1. No hi ha manera de tractar-lo, no parla mai; és molt esquerp i _____.
2. No es renta; sempre va molt _____.
3. No té voluntat; és _____.
4. Sempre va a l'última moda per cridar l'atenció; és un _____.
5. Obeeix com un esclau; és _____.
6. Té molt de coratge per afrontar els perills; és molt _____.
7. La Marta, tot i ser petita, té molta maduresa; és molt _____.
8. No admet res del que li diuen; és _____.
9. Sempre alaba els seus caps perquè li apugin el sou; és un _____.
10. És una persona sense escrúpols; és un _____.
11. Aquest noi és molt agradable, sempre em somriu; és molt _____.
12. Si expliques el problema a l'Antoni, ho entendreà; és molt _____.
13. No saluda mai, és un _____.

93. Tots aquest verbs expressen la idea de 'trencar una cosa', amb matisos diferents. Completa les oracions amb el verb adequat.

Esquinçar, estripar, escantellar, esbotzar, esfondrar, esclafar, esquerdar, esberlar, esmicolar, rebentar, trossejar

1. Una canonada d'aigua va _____ i va provocar una inundació.
2. Em va caure la síndria a terra i es va _____.
3. He donat un cop a la taula de marbre i s'ha _____ d'una punta.
4. La paret estava mal construïda i amb els anys es va _____.
5. He sortit al jardí i sense adonar-me'n he _____ un pobre cargol.
6. Els lladres, per entrar a casa, van _____ la porta.
7. El teulat de la casa vella s'ha _____.
8. El pollastre, el vols sencer o _____?
9. Quan ha vist el preu, s'ha enfadat tant que ha _____ la factura.
10. Van llançar el gerro per la finestra i, és clar, es va _____.
11. El vent ha _____ els llençols que tenia estesos al terrat.

94. El verb ‘fer’ s'utilitza amb molts significats diferents. En aquestes frases (correctes), mira de substituir-lo per altres verbs.

1. Aquest jugador de bàsquet *fa* més de dos metres.
2. Frederic Marès *va fer* l'estàtua de la plaça.
3. Si veniu us *faré* caragols a la llauna.
4. Aquesta empresa es dedica *a fer* rellotges.
5. Enguany *farem* la festa del centenari del naixement d'aquest escriptor.
6. Antoni Miró *ha fet* aquesta col·lecció de vestits.
7. Crec que va ser Leonardo da Vinci qui *va fer* el famós quadre de *La Gioconda*.
8. L'enginyer Santiago Calatrava *ha fet* un pont nou per substituir l'antic.
9. La meva àvia *ha fet* cent anys.
10. Els alumnes del curs de Preparació a la Prova d'Accés de CFGS *van fer* l'examen a l'hora indicada.

LLATINISMES

95. Com bé saps, els llatinismes són expressions llatines que s'han incorporat al català sense cap modificació. A continuació tens una taula amb deu llatinismes i has de dir-ne el significat:

1. <i>motu proprio</i>	
2. <i>vox populi</i>	
3. <i>grosso modo</i>	
4. <i>ipso facto</i>	
5. <i>a priori</i>	
6. <i>in fraganti</i>	
7. <i>conditio sine die</i>	
8. <i>de facto</i>	
9. <i>sine qua non</i>	
10. <i>ex professo</i>	

ELS PSEUDODERIVATS

96. Escriu els pseudoderivats o derivats cultes (deriven directament del llatí) que corresponen als mots següents:

Ex. ceryell → cerebral
 doble → duplicar, duplicar
 dolç → dulcificar, edulcorar
 home → humà, humanisme, humanitat

1. boca	6. escriu
2. calb	7. món
3. corb	8. moure
4. jove	9. llavi
5. provar	10. títol

ELS PRONOMS FEBLES

97. Substitueix per un pronom feble els complements verbals destacats.

1. No entenc el problema
2. Sempre té por
3. No diguis això a ningú
4. No deixis res a la Marta
5. No ho diguis als veïns
6. Han filmat moltes escenes còmiques.
7. És un noi molt trempat.
8. No es mouen mai de casa.
9. Ens interessem pels temes que ens afecten.
10. Ens va dir que no podia venir amb nosaltres.

98. Substitueix per un pronom els complements directes, indirectes subratllats.

1. Demà m'instal·laran l'aire condicionat a casa.
2. Torna'm la carpeta ara mateix.
3. Et deixaré aquestes claus (a tu) si no plores.
4. La biblioteca ofereix un bon servei als alumnes.

5. Va agafar l'avió a les quatre.
6. Escriu articles per a les dones.
7. Estalviarà diners per a una casa.
8. Va plagiar totes les seves obres.
9. Digues a la Rosa que arribaràs tard.
10. Fan rebaixes per als clients.

99. D'acord amb la substitució pronominal que has estudiat a classe, substitueix el complement subratllat pels pronoms febles que siguin adients a les oracions següents:

Donarem el premi al guanyador.

Donarem els premis al vencedor.

Donarem els premis als guanyadors.

Guarda la llibreta al calaix.

Van trobar plata a la mina.

Demana al teu germà si et pot deixar la bicicleta.

Deixa això damunt la taula.

Deixa això damunt la taula.

S'han fet sòcies d'aquell club.

La Remei no s'avé amb el seu company.

Desa la camisa a l'armari.

Ara es penedeix de no venir.